

دستورالعمل كنترول جمعيت سگهای ولگرد

ماده ۱ -

مقدمه

یکی از مشکلات مهم بهداشتی و اجتماعی در بسیاری از شهرها و روستاهای کشور وجود سگهای ولگرد میباشد. اگرچه سگ از دوستان قدیم بشر محسوب شده و بیش از هزاران سال از اهلی شدن این حیوان و نقش مفید آن در زندگی بشر میگذرد، ولی با شناخت برخی از بیماریهای قابل انتقال بین حیوان و انسان و به مخاطره افتادن سلامت انسانها، امروز در هیچ نقطهای حضور آزاد سگهای بدون صاحب در خیابانها امر پذیرفته شدهای نیست و لازم است اقدامات اساسی درخصوص کنترل اصولی این حیوانات بعمل آید که در این راستا و براساس مفاد بند ۱۵ ماده ۵۵ قانون شهرداری که جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و ... و جمعآوری حیوانات بلاصاحب و دفع حیوانات مریض، مزاحم و ولگرد را وظایف شهرداری دانسته است و استناد به بند ۳۱ ماده ۱۰ اساسنامه، تشکیلات و سازمان دهیاریها مصوبه ۲۱/۱۱/۸۰ این دستورالعمل با هدف اجرایی نمودن مفاد این ماده قانونی و رفع مشکلات شهرداریها و دهیاریهای کشور در زمینه کنترل جمعیت سگهای ولگرد توسط سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور و در قالب ستاد مرکزی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان و با همکاری و تأیید سایر اعضا به شرح مفاد زیر تدوین شده است.

ماده ۲ -

۱. کنترل بیماریهای قابل انتقال بین حیوان و انسان از طریق شناسایی کانون تجمع سگهای ولگرد و کنترل جمعیت آنها با انتخاب روش مناسب.

۲. ارتقای سطح آگاهیهای عمومی درخصوص رعایت اصول بهداشتی در مواجهه با حیوانات مزاحم (با الویت سگهای ولگرد

ماده ۳

تشکیلات اجرایی

تشکیلات اجرایی جهت اجرای این دستورالعمل در چهار سطح تشکیل می گردد:

الف (سطح ملی : ستاد مرکزی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان

اعضاء ستاد :

۱. معاون هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور و رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای

کشور(رئیس ستاد)

۲. معاونت محیط طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط زیست

۳. معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور - مدیرکل دفتر برنامه ریزی اجتماعی

۴. شهرداری تهران - معاون خدمات شهری

۵. دادستانی کل کشور - نماینده دادستان کل در امور اسلحه و مهمات

۶. مدیرکل دفتر امنیتی وزارت کشور

۷. وزارت جهاد کشاورزی - مدیرکل دفتر وزارتی

۸. وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی کشور - رئیس مرکز سلامت و محیط کار

۹. وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی کشور - رئیس مرکز مدیریت بیماریهای واگیردار

۱۰. سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور - مدیرکل دفتر هماهنگی خدمات شهری (دبیر ستاد)

۱۱. رئیس سازمان دامپزشکی کشور. معاونت بهداشتی و پیشگیری
۱۲. رئیس انجمن حمایت از حیوانات
۱۳. پلیس پیشگیری ناجا . معاونت عملیات
۱۴. ساحفاجا . معاونت اسلحه و مهمات
۱۵. وزارت کشور . مدیرکل دفتر امور اجتماعی
۱۶. سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور . مدیرکل دفتر عمران و توسعه روستایی

وظایف ستاد مرکزی :

۱. برنامه‌ریزی و انتخاب روش‌های مناسب در زمینه کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان در سطح کشور.
۲. ارائه دستورالعملها و استراتژیهای کلان.
۳. حمایت و نظارت بر فعالیتهای کارگروه استانی، شهرستان و شهرداریها.
۴. برنامه‌ریزی برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز .
۵. برگزاری جلسات بصورت منظم حداقل دو بار در سال(جلسات با حضور حداقل ۹ نفر از اعضای رسمیت خواهد داشت).

ب (استانی : کارگروه استانی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان اعضاء کارگروه :

۱. معاون امور عمرانی استانداری (رئیس کارگروه)
۲. مدیرکل دفتر امور شهری استانداری (دبیر کارگروه)
۳. نماینده معاونت سیاسی و امنیتی استانداری
۴. مدیرکل دفتر امور روستایی استانداری
۵. نماینده شورای اسلامی استان
۶. معاون خدمات شهری شهرداری مرکز استان
۷. نماینده شهرداران استان
۸. مدیرکل اداره کل حفاظت محیط زیست استان
۹. معاونتهای بهداشتی دانشگاههای علوم پزشکی
۱۰. نماینده نیروی انتظامی استان
۱۱. نماینده دادستانی استان
۱۲. مدیرکل اداره کل دامپزشکی استان
۳. مدیرکل صدا و سیما مرکز استان
۱۴. رئیس انجمن حمایت از حیوانات نماینده استان
۱۵. مدیرکل دفتر امور اجتماعی استانداری
۱۶. نماینده دهیاران استان

تبصره ۱ - رئیس کارگروه میتواند در صورت نیاز و یا با پیشنهاد اعضاء، از سایر افراد جهت حضور در جلسات کارگروه دعوت بعمل آورد.

تبصره ۲ - ستاد مرکزی میتواند در صورت ضرورت نماینده خود را جهت نظارت به جلسات کارگروه استانی اعزام نماید.

وظایف کارگروه استان :

۱. برنامه‌ریزی لازم جهت اجرای مصوبات ستاد مرکزی.

۲. پشتیبانی از اجرای طرحها در سطح استان ، حمایت از فعالیتهای کارگروه شهرستان و نظارت بر فعالیتهای آنها.

۳. برگزاری جلسات منظم (حداقل هر ۳ ماه یکبار) و ارائه پیشنهادات و گزارش جلسات به ستاد مرکزی.

۴. برنامه‌ریزی لازم جهت برگزاری دوره‌های آموزشی مصوب ستاد مرکزی.

۵. بررسی درخواستهای واصله از کارگروه‌های شهرستان در خصوص تعداد سلاح بیهوشی درخواستی و انعکاس و پیگیری آن از ستاد مرکزی.

۶. تقسیم استان به مناطق عملیاتی جهت ایجاد مراکز کنترل جمعیت سگهای ولگرد و انتخاب شهرداران متولی این مراکز.

۷. ابلاغ احکام کارگروه شهرستانی و پیگیری برگزاری منظم جلسات آنها

تبصره : کارگروه استانی با اخذ نظرات کارگروه‌های شهرستان، شهرداریها و دهیاریهای استان، به نحوی اقدام به منطبق‌بندی استان (با توجه به وسعت، برآورد تعداد سگهای ولگرد، امکانات شهرداریها و دهیاریها و ...)، تعیین محل احداث مراکز نگهداری حیوانات مزاحم شهری و تعداد واحدهای زنده‌گیری مینماید که امکان استفاده مشترک از تاسیسات و تجهیزات فراهم آمده و هر شهرداری و دهیاری نیاز به ایجاد تاسیسات و امکانات و تجهیز واحد زنده‌گیری نداشته باشد. بدیهی است که هزینه‌های اجرای طرح بر اساس تعرفه مصوب کارگروه استان به ازای هر قلاده برآورد و توسط شهرداری مجری از سایر شهرداریها و دهیاریها اخذ خواهد شد.

ج (شهرستان : کارگروه شهرستان کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان
اعضاء کارگروه :

۱. فرماندار (رئیس کارگروه شهرستان)
۲. شهرداران شهرهای شهرستان (شهردار مرکز شهرستان بعنوان دبیر کارگروه)
۳. رئیس اداره حفاظت محیط زیست شهرستان
۴. رئیس مرکز بهداشت شهرستان
۵. نماینده نیروی انتظامی شهرستان
۶. نماینده دادستانی شهرستان
۷. رئیس اداره کل دامپزشکی شهرستان
۸. بخشداران شهرستان
۹. دهیار منتخب شهرستان
۱۰. نماینده انجمن حمایت از حیوانات شهرستان

وظایف کارگروه :

تبصره - کارگروه استان میتواند در صورت
ضرورت نماینده خود را جهت نظارت به جلسات
کارگروه شهرستان اعزام نماید

۱. برنامه ریزی جهت اجرای مصوبات ستاد مرکزی و کارگروه استانی.

۲. حمایت و نظارت بر فعالیتهای شهرداریها و دهیاریهایی شهرستان.

۳. ارائه پیشنهادات و نظرات و ارسال گزارش عملکرد به کارگروه استانی.

۴. برگزاری جلسات منظم (حداقل هر ۴۵ روز یکبار، جلسات با حضور حداقل ۶ نفر از اعضاء رسمیت خواهد داشت).

۵. تهیه تعرفه اجرای عملیات کنترل جمعیت به ازای هر قلاده و نحوه اخذ آن توسط شهرداری مجری از سایر شهرداریها و دهیاریهایی
واقع در منطقه بر اساس دستورالعمل مصوب کارگروه استان.

د) سطح اجرایی : واحد کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان

واحد با توجه به جمعیت و گستردگی شهر و منطقه تحت پوشش در حوزه معاونت خدمات شهری در کلیه شهرداریهای کشور به
ریاست معاون خدمات شهری تشکیل خواهد شد و نسبت به انجام ارزیابیهای لازم و تدوین تشکیلات و نیروی انسانی مورد نیاز
اقدام مینماید.

تبصره ۱ - ایجاد مرکز کنترل جمعیت حیوانات مزاحم در هر واحد منوط به تصویب کارگروه استان بوده و در صورتی که بر اساس مصوبه این کارگروه مقرر
شد عملیات کنترل توسط شهرداری دیگری در قبال اخذ وجه انجام شود، نیاز به تشکیل مرکز در شهرداری نبوده و یک نفر از کارشناسان حوزه خدمات شهری
زیر نظر معاون خدمات شهری وظیفه هماهنگیهای منطقهایی را زیر نظر کارگروه شهرستان انجام خواهد داد.

تبصره ۲ - شهرداری واحد کنترل جمعیت حیوانات مزاحم موظف به ارائه خدمات به سایر شهرداریها و دهیاریهایی تابعه با اخذ بهای خدمات مصوب کارگروه
شهرستان میباشد. این امر منوط به درخواست دهیار و تایید بخشدار و کارگروه شهرستان مربوطه میباشد.

وظایف واحد:

۱. برنامه‌ریزی جهت کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان بر اساس مصوبات ستاد مرکزی و کارگروه‌های استانی و شهرستانی.
۲. اجرای طرح کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان در سطح شهرها و روستاهای منطقه.
۳. گزارش‌دهی مرتب به کارگروه شهرستان.
۴. راهاندازی واحد کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان و نظارت بر انجام فعالیت‌های آن.

ماده ۴-

ضرورت اجرای دستورالعمل کنترل جمعیت سگ‌های ولگرد

۱. مهمترین معضلات و مشکلات ناشی از افزایش جمعیت سگ‌های ولگرد، شیوع بیماری‌های قابل انتقال بین حیوان و انسان، افزایش آن در جمعیت دامی و انسان و انتقال بسیاری از بیماری‌ها از سگ به انسان می‌باشد. از جمله مهمترین آنها میتوان به بیماری‌هایی نظیر هاری، کیست هیداتیک، سالک، کالآزار، لاروهای مهاجر احشایی بروسلوز و لپتوسپیروز اشاره نمود.
۲. سگ‌های ولگرد بعنوان یکی از عوامل اصلی حمله و گزش به انسان مطرح هستند که در موارد عدیده‌های گزش انسان توسط سگ (بدون انتقال بیماری) منجر به مرگ بالاحص در اطفال میگردد.
۳. سگ‌های ولگرد موجب سلب آسایش عمومی در شهرها و روستاها شده و بعنوان یکی از مهمترین عوامل آلوده‌کننده پارکها و تفرجگاهها مطرح می‌باشند.
۴. سگ‌ها دارای قابلیت و پتانسیل تولید مثلی بسیار بالا بوده و به همین علت جمعیت سگ‌های ولگرد در صورت اجرا نشدن برنامه های کنترل و مبارزه، سریعاً افزایش یافته که مخاطرات فراوانی برای شهروندان بدنبال خواهد داشت.

ماده ۵-

امکانات مورد نیاز مرکز

الف (محل نگهداری حیوانات مزاحم

مرکز کنترل جمعیت حیوانات مزاحم در شهرداریهای دارای مجوز کارگروه استانی با مشخصات زیر ایجاد میگردد :

این محل باید در خارج از محدوده مناطق مسکونی که به تایید کارگروه شهرستان رسیده باشد مکانیابی شده و واجد مشخصات زیر باشد :

۱. فضای مسقف شامل یک واحد اداری (شامل اتاق کار، سرویس بهداشتی، حمام) با تجهیزات گرمایشی، سرمایشی، آب، برق و ...، کارگاه عملیاتی (جهت عملیات معاینه ، سایر اقدامات بهداشتی و مرگ با ترحم مجهز به سیستم تهویه ، کف و دیوارها قابل شستشو و سیستم دفع فاضلاب مناسب و بهداشتی باشد) به وسعت حداقل ۵۰ مترمربع، نیز اتاق نگهداری و محل مناسب برای نگهداری مواد غذایی سگها میباشد. که از واحدهای پیشساخته نیز میتوان به عنوان فضای مسقف استفاده نمود.

۲. عرصه فضای باز (محوطه) به وسعت حداقل ۳۰۰ مترمربع که دو نوع قفس شامل قفس نگهداری جهت نگهداری موقت حیوانات صید شده و قفس قرنطینه جهت نگهداری موقت حیواناتی که توسط دامپزشک غیر مفید تشخیص داده شده و باید با روش مرگ با ترحم معدوم گردند، در آن پیشبینی میشود. همچنین لازم است ظروف غذاخوری و آب خوری با قابلیت شستشو و ضد عفونی در قفسها پیشبینی گردد. نوع غذای مصرفی حیوان با صلاحدید دامپزشک مرکز تعیین میگردد.

۳. مشخصات قفسهای نگهداری و قرنطینه :

• جنس : میلگرد به قطر بین ۲۰ - ۱۴ میلی متر و فنس محافظ مناسب.

• ابعاد : به ازای هر قلاده ۱*۱*۱ متر .

• تعداد قفسها با توجه به برآورد تقریبی تعداد سگهای موجود منطقه و پیشبینی تعداد صید در روز تعیین خواهد شد. که این میزان حداقل شامل ۱۰ قفس نگهداری، ۵ قفس جهت قرنطینه و ۵ قفس نگهداری برای سگهای مفید خواهد بود.

ب) واحد زنده گيري:

واحد زنده گيري سگهاي ولگرد با حضور افراد زير تشكيل ميگردد:

۱. راننده يك نفر

۲. نيروي كارگر كارآموده دو نفر

۳. كردان دامپزشكي يك نفر

۴. دامپزشك بعنوان مسئول فني طرح (مستقر در مركز كنترل)

۵. مامور تيرانداز با سلاح بيهوشي (در صورتيكه ماموريت زنده گيري با اسلحه بيهوشي به تيم واگذار شده باشد)

تعداد واحد زنده گيري براساس گستردگي منطقه مورد عمل، برآورد تعداد سگهاي ولگرد، الويتهاي زماني اجراي طرح و غيره تعيين خواهد شد.

ج) تجهيزات و لوازم مورد نياز :

۱. تور زنده گيري : تور به طول ۵ الي ۱۰ متر و به عرض ۱ الي ۲ متر كه جنس آن پلاستيكي، كتان، منسوجات طبيعي و مشابه آن ميباشد و هر واحد ميبايست يك عدد از اين تورها را همراه داشته باشد.

۲. دستگاه مهار سگ : اين دستگاه يكي از مهمترين تجهيزات واحد به طول ۲ الي ۵/۲ متر بوده و شامل يك ميله فلزي آهني با دهانه مهار دايره اي به قطر ۴ الي ۵ سانتيمتر (دو دستگاه در هر واحد لازم است).

۳. قلاده و پوزه بند : تعداد ۱۰ عدد پوزه بند و قلاده براي هر واحد.

۴. پا بند پلاستيكي يكبار مصرف : به تعداد ۲۰ عدد پابند به همراه داشته باشد.

۵. قفس زنده گيري : قفس به ابعاد ۱*۲/۱*۲ و با جنس مناسب و مستحكم كه درب آن بصورت كشويي از بالا و به نحوي تعبیه ميگردد كه هنگام استفاده حيوان از مواد غذايي داخل قفس ، درب آزاد شود.

۶. خودرو: ترجيحاً وانت نيسان كه بايد به طور كامل مسقف باشد(براي هر واحد).

تجهيزات حفاظت فردي شامل :

۱. لباس کار یکسره و متحدالشکل به رنگ آبی کمرنگ برای کلیه افراد واحد. (از جنس برزنتی و نیز استفاده از لباس فصل مناسب برای کارکنان)
۲. دستکشهای برزنتی بلند به تعداد ۲ جفت در هر واحد. (دستکشهای مخصوص کار، قابل شستشو و ضد عفونی (به تعداد مورد نیاز) و دستکشهای یک بار مصرف (یک بسته در دو ماه) برای کلیه افراد واحد.)
۳. بوتین یا کفشهای ایمنی (۲ جفت در سال) برای کلیه افراد واحد.
۴. ماسک یکبار مصرف به تعداد ۱ بسته در ماه برای کلیه افراد واحد.
۵. کلاه نقابدار (۲ عدد در سال) برای کلیه افراد واحد.
۶. عینک ایمنی (یک عدد در سال) برای کلیه افراد واحد.

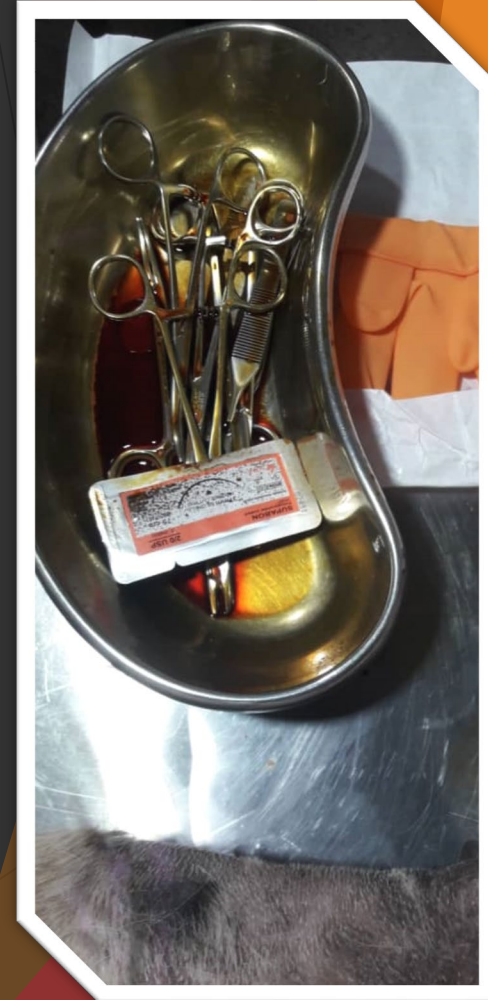
تجهيزات بهداشتي :

۱. موادگندزدا مناسب جهت شستشوی خودرویی حمل سگهای صید شده.
۲. کیسه پلاستیکی با ضخامت.
۳. مواد شوینده

تبصره ۱ - در صورت اعلام نیاز مرکز به کارگروه شهرستان، ارائه آموزشهای لازم در خصوص نحوه رعایت اصول بهداشتی بر عهده کارشناسان مرکز بهداشت شهرستان خواهد بود.

تبصره ۲ - به منظور جلوگیری از اثرات ناشی از اکتوپارازیت‌های سگهای معدوم شده بر کارکنان و محیط اطراف اجرای برنامه سمپاشی با نظارت مراکز بهداشتی در محل مرکز نگهداری حیوانات مزاحم الزامی میباشد.

تبصره ۳ - نظارت بر حسن اجرای اصول بهداشتی بر عهده مرکز بهداشت شهرستان خواهد بود.

ماده ۶ -

آمادگی قبل از عملیات :

به منظور ایجاد شرایط مناسب قبل از عملیات زنده‌گیری و کنترل جمعیت سگهای ولگرد و بلاصاحب فعالیتهای زیر باید انجام گیرد :

۱ - ۶ اطلاع رسانی

قبل از هرگونه اقدام اجرایی درخصوص زنده‌گیری سگهای ولگرد لازم است اطلاع‌رسانی مناسب (از قبیل تهیه و توزیع بروشور، نصب پلاکارد و غیره) توسط شهرداری و دهیاری مربوطه انجام گیرد. همچنین لازم است نشانه (آرم) واحد ابلاغی ستاد مرکزی (طی دستورالعملهای بعدی ابلاغ میگردد) بر روی البسه، بروشورهای تبلیغاتی و بدنه ماشینآلات کلیه مراکز فعال در کشور چاپ گردد.

۲ - ۶ مراقبتهای بهداشتی و پزشکی:

به منظور پیشگیری از سرایت بیماری و تعدیل اثرات گزش احتمالی سگها ، مسئول مرکز کنترل موظف است پرسنل و را تحت پوشش مراکز بهداشت و درمان شهر قرار داده تا اقدامات ذیل در مورد آنها انجام پذیرد :

- پرسنل قبل از آغاز کار جهت بررسی صلاحیت پزشکی به پزشک متخصص طب کار معرفی گردند
- تشکیل پرونده بهداشتی و صدور کارت سلامت برای پرسنل پس از تایید متخصص طب کار
- انجام آزمایشات تشخیصی پزشکی شامل :

الف) آزمایش خون ، شمارش سلولهای خونی و سدیمانتاسیون

ب) آزمایش ادرار و مدفوع

انجام اقدامات پیشگیری شامل :

الف (واکسیناسیون کزاز: در صورتی که فرد قبلاً واکسن کزاز را دریافت کرده باشد و کمتر از پنج سال از تزریق آن گذشته باشد نیازی به تزریق مجدد واکسن نمیباشد اگر بیش از ۵ سال از واکسیناسیون گذشته باشد یک دوز واکسن کزاز از نوع T.d کافی است، در غیر این صورت به منظور ایجاد ایمنی کامل میبایست واکسن کزاز در زمان صفر (اولین مراجعه) ، یک ماه و سپس پنج ماه بعد به فرد تزریق شود .

ب (واکسیناسیون هاری: تزریق واکسن هاری در سه نوبت در روزهای صفر ، هفت و بیست و یک (یا بیست و هشتم) انجام پذیرد. در صورتی که مصون سازی فوریت نداشته باشد میتوان واکسن هاری را در روزهای صفر ، بیست و هشت و پنجاه و شش تزریق نمود ، در مواردی که واکسیناسیون انجام شده است باید هر ساله یک نوبت واکسن هاری را به عنوان یادآوری تزریق نمود. در صورت بروز حیوانگزیدگی انجام درمان و پیشگیری مورد بلافاصله به مرکز بهداشت ارجاع گردد.

۳ - ۶ آموزش اصول بهداشت شامل :

الف (مسئول مرکز کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان موظف است تمهیدات لازم را جهت رعایت ضوابط بهداشتی و ایمنی در کلیه مراحل فرآیند کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان با همکاری مراکز بهداشتی و درمانی بعمل آورد.

ب (ضوابط بهداشت و ایمنی خودروی انتقال سگهای صید شده : خودرو نیشان وانت آبی رنگ دارای باربند پوشیده با با امکانات ویژه ، حتیالمقدور باربند به صورت قفس فلزی که سگهای صید شده قادر به خروج از آن نباشند . کف و دیوارهای خودرو قابل شستشو باشد که هر روز پس از اتمام برنامه صید و تحویل به جایگاه موقت و قبل از ورود به شهر کاملاً شستشو و ضد عفونی شوند . روکش صندلی قابل شستشو باشد تا به راحتی بتوان در پایان هر هفته آنها را نظافت نمود ، وسیله نقلیه باید به جعبه کمکهای اولیه و به مقدار کافی دارو، آب ، صابون و مواد ضد عفونی جهت استفاده درگزش احتمالی توسط حیوان مجهز باشد.

تبصره - آموزشهای لازم در خصوص رعایت حقوق حیوانات توسط انجمن حمایت از حیوانات به پرسنلهای واحد اجرایی ارائه میگردد.

ماده ۷-

مراحل اجرای عملیات کنترل سگهای ولگرد

به منظور ایجاد شرایط مناسب قبل از عملیات زنده‌گیری و کنترل جمعیت سگهای ولگرد و بلاصاحب فعالیت‌های زیر باید انجام گیرد :

الف) شناسایی کانونهای وفور سگهای ولگرد :

با توجه به کانونهای عمده تجمع سگهای ولگرد از قبیل مراکز تجمع ضایعات و پسماند ، میادین میوه و تره‌بار ، اماکن مخروبه ، فضاهای باز اطراف منازل ، حواشی کشتارگاههای دام و طیور ، حواشی بیمارستانها ، پادگانها ، پارکها ، دانشگاهها ، خوابگاهها ، زمینهای بایر و دایر و غیره لازم است با شناخت کافی از عادات و غرایز سگ اقدامات ذیل توسط مرکز کنترل بعمل آید :

۱. شناسایی کانونهای تجمع سگهای ولگرد در شهر.

۲. ایجاد امکانات لازم جهت استفاده از اطلاعات مردمی (اختصاص شماره تلفن و اعلام عمومی آن).

۳. تهیه فیلم و عکس از کانونهای وفور سگهای ولگرد.

۴. علامتگذاری کانونهای وفور بر روی نقشه منطقه.

۵. اولویتبندی زمانی و مکانی اجرای عملیات با توجه به تعداد جمعیت سگهای ولگرد در کانونها و حساسیت منطقه.

ب) عملیات اجرایی صید سگهای ولگرد :

پس از شناسایی کانونهای وفور و تامین مقدمات قبل از عملیات، واحد زنده‌گیر با در دست داشتن برنامه‌کاری مدون در سطح منطقه مورد نظر شروع به گشتزنی مینمایند و پرسنل واحدهای فوق با لوازم و تجهیزات زنده‌گیری، تجهیزات بهداشتی، تجهیزات عمومی و تجهیزات آموزش و اطلاع‌رسانی (بروشور و پلاکارد) به یکی از روشهای صفحه بعد اقدام به زنده‌گیری مینمایند:

۱. استفاده از دستگاه مهار:

در صورتی که عامل مزاحمت (سگ) خطری از نظر گزش و غیره به همراه نداشته باشد ضمن نزدیک شدن با استفاده از دستگاه مهار (کچر) حیوان صید میشود.

۲. استفاده از تور مهار:

در بعضی موارد عامل مزاحمت (سگ) اجازه نزدیک شدن را به پرسنل زنده‌گیر نمیدهد و امکان فرار بسیار زیاد است به همین دلیل پرسنل یاد شده نمیتوانند از دستگاه مهار استفاده لازم را ببرند، جهت صید این سگ ها از تور مهار استفاده میشود.

۳. استفاده از قفس زنده‌گیری:

در حواشی بافتهای مسکونی و کانون تجمع که دور از دسترس مردم میباشد و مامن مناسبی برای سگهای ولگرد است و نمیتوان از دستگاه و تور مهار استفاده نمود، قبل از غروب آفتاب قفسهای زنده‌گیری را نصب و به هنگام طلوع خورشید جهت جمع آوری قفس اقدام شود.

تبصره - بعد از صید حیوان به یکی از روشهای فوق، ابتدا با تزریق عضلانی کتامین و اسپرومازین حیوان بیهوش و سپس به خودرو منتقل میشود.

۴. استفاده از سلاح بیهوشی :

در شهرهای بزرگ و روستاهایی که امکان صید سگهای ولگرد با یکی از روشهای سه گانه فوق میسر نباشد (تشخیص این امر به عهده کارگروه شهرستان میباشد) واحد مجاز به استفاده از سلاح بیهوشی مناسب میباشد که در این صورت مامور تیرانداز تیم را همراهی خواهد نمود.

مشخصات مامور تیرانداز :

مامور تیرانداز را با تشخیص کارگروه شهرستان و تایید مراجع قانونی (حراست شهرداری و نیروی انتظامی) میتواند از بین افراد زیر را انتخاب کرد :

۱. نیروهای شهرداری ۲. میرشکاران مورد تایید سازمان حفاظت محیط زیست ۳. افراد نیروی انتظامی

• مشخصات سلاح بیهوشی:

با عنایت به عدم در دسترس بودن سلاح بیهوشی مناسب در داخل کشور سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور بررسیهای لازم درخصوص نوع سلاح بیهوشی مناسب و نحوه تامین آن را بعمل آورده و مشخصات سلاحهای پیشنهادی را به ستاد مرکزی ارائه و ستاد مذکور نسبت به انتخاب اسلحه مناسب اقدام لازم را بعمل میآورد.

• سلاح بیهوشی باید واجد حداقل مشخصات زیر باشد :

- دارای برد مناسب حداقل ۵۰ متر
- قابلیت کاربرد در تمام اقصی نقاط کشور
- امکان تامین مواد مصرفی در داخل کشور (سرنگ بیهوشی و ...)
- دارای مشخصات فنی مناسب مورد تایید ستاد
- دارای تجهیزات فنی مناسب جهت افزایش کارایی سلاح

• نحوه تامین سلاح بیهوشی:

کارگروه شهرستان بعد از انجام بررسیهای لازم در خصوص نیاز به سلاح بیهوشی ، تعداد سلاح مورد نیاز را با در نظر گرفتن امکان استفاده مشترک و نوبتی مناطق برآورد نموده و جهت تایید نهایی به کارگروه استان ارسال مینماید. کارگروه استانی پس از جمعبندی، تعداد کل سلاح مورد نیاز را به ستاد مرکزی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان اعلام خواهد نمود. سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور پس از بررسی، تایید و برآورد تعداد کل سلاح مورد نیاز کشور توسط ستاد مرکزی اقدام به اخذ مجوزهای لازم و تهیه سلاح بیهوشی مناسب کرده و با پرداخت بخشی از هزینه سلاح توسط شهرداری (میزان آن متعاقباً اعلام خواهد شد) سلاح را تحویل شهرداریهای معرفی شده توسط کارگروه خواهد داد.

ت) طریقه حمل لاشه سگهای تلف شده:

پس از کنترل جمعیت سگهای غیر مفید، هر لاشه درون یک پلاستیک ضخیم قرار میگیرد که قبل از بستن درب پلاستیک جهت تجزیه سریعتر لاشه درون آن مقداری آهک ریخته میشود و سپس درب پلاستیک را محکم بسته و به وسیله یک وانت نیشان مسقف به محل دفن بهداشتی منتقل میشوند.

ی) دفن بهداشتی لاشه ها

لاشه سگ پسماند ویژه تلقی شده و محل دفن لاشهها در مکانی که باید به تایید اداره کل حفاظت محیط زیست و مرکز بهداشت شهرستان برسد مکانیابی میگردد.

مشخصات محل دفن به شرح زیر میباشد:

۱. حفر ترانشه به عمق ۵ متر و عرض حداکثر ۳ متر و یا متناسب با عرض بیل ماشین حفار و طول آن متناسب با حجم لاشهها.
۲. باید در کف ترانشه آهک ریخته شود سپس لایههایی از خاک به ضخامت ۴۰ سانتیمتر روی آن قرار میگیرد بعد لاشهها داخل گودال ریخته شده و پس از یک لایه ۴۰ سانتیمتری دیگر از خاک، مقدار دیگری آهک به آن اضافه شده و به ترتیب فوق، لایه بعدی لاشهها و لایههایی خاک و آهک اضافه شده و دفن تا ارتفاع ۵/۲ متر ادامه پیدا کرده و ۵/۲ متر باقیمانده به صورتی پر میشود که خاک روی آن به صورت کپه شده درآید، خاک باقیمانده پس از نشست حفره به روی آن اضافه خواهد شد. همچنین محل دفن لاشهها باید علامتگذاری گردد.

۳. فاصله کف ترانشه دفن با سطح آبهای زیرزمینی باید حداقل از ۱ متر بیشتر باشد.

تبصره - در شهرها و روستاهای کوچک و در مناطقی که امکان هدایت سگهای ولگرد به خارج از بافت شهری و روستایی امکانپذیر میباشد و واحد کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان میتواند حداکثر به مدت یکسال از ابلاغ این دستورالعمل با تایید شورای تامین استان و اعلام به ستاد مرکزی با در نظر گرفتن کلیه جوانب، امنیتی، بهداشتی و محیط زیستی اقدام به کنترل جمعیت به روش سلاح گرم با استفاده از سلاح ساچمهزنی مناسب نماید. و لازم است در این مدت برنامه ریزی لازم جهت ایجاد تاسیسات و امکانات مورد نیاز جهت اجرای طرح زندهگیری بعمل آید. شایان ذکر است استفاده از سلاح گرم پس از یکسال ممنوع و در شرایط خاص منوط به ارائه توجیهات کافی، تایید شورای تامین استان، کارگروه استانی و ستاد مرکزی میباشد.

ماده ۸ -

تبعات احتمالی کنترل جمعیت سگهای ولگرد بر روی اکوسیستم منطقه، نسل حیوان و همچنین تاثیر بر جمعیت سایر حیوانات مزاحم کنترل شونده توسط سگ (بخصوص گرج در مناطق کوهستانی) به صورت دوره‌های (هر سال یکبار) توسط کارگروه‌های شهرستانی و استانی با محوریت اداره کل حفاظت محیط زیست استان بررسی و نتایج به ستاد مرکزی ارسال گردد.

ماده ۹ -

واگذاری عملیات کنترل جمعیت سگهای ولگرد به بخش خصوص و تشکلهای مردمی :

اولویت انجام عملیات کنترل جمعیت سگهای ولگرد، واگذاری آن به بخش خصوصی و تشکلهای زیست محیطی میباشد و کارگروه شهرستان امکانسنجی لازم را جهت واگذاری عملیات به بخش خصوصی انجام و در صورت شناسایی بخش خصوصی و شکل زیست محیطی واجد تواناییهای لازم از نظر تامین نیروی انسانی کارآمد، تجهیزات فنی و غیره ، واگذاری پس از طی مراحل قانونی انجام خواهد شد. در غیر این صورت کارگروه شهرستان نسبت به تعیین مناطق و محل مناسب جهت ایجاد محل کنترل جمعیت سگهای ولگرد و بلاصاحب نسبت به کارگروه استانی و شهرداری متولی عملیات در سطح منطقه و پیشنهاد آن به کارگروه استانی اقدام نماید. لازم به ذکر است شهرداری مجری یا بخش خصوصی، هزینه مربوط به عملیات را براساس تعرفه‌های که به تصویب کارگروه شهرستان میرسد از سایر شهرداریها و دهیاریهایی ذینفع اخذ خواهد نمود.

ماده ۱۰ -

نظارت بر اجرای دستورالعمل

مسئولیت نظارت عالی بر اجرای این دستورالعمل در سطح کشور بر عهده ستاد مرکزی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان و در سطح استان بر عهده کارگروه استانی و در سطح شهرستان بر عهده کارگروه شهرستان و در سطح شهر بر عهده شهرداری میباشد.

ماده ۱۱ -

این دستورالعمل هر دو سال یکبار توسط ستاد مرکزی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان، قابل اصلاح و به روزرسانی میباشد.

ماده ۱۲ -

این دستورالعمل در ۱۲ ماده و ۱۳ تبصره تنظیم و در تاریخ ۱۱/۷/۸۷ به تصویب اعضای ستاد مرکزی کنترل جمعیت حیوانات ناقل بیماری به انسان رسید.

باتشکر از توجه شما

مدیریت جمعیت سگ ها

ماده ۷-۷-۱

مقدمه

مدیریت جمعیت سگ ها یا DPM (Dog Population Management) رویکردی همه جانبه با هدف بهبود رفاه سگ، کاهش مشکلات موجود و هم زیستی سازگار این حیوان با انسان و محیط زیست می باشد. سگ ها در همه جای دنیا در جوامع انسانی حضور دارند و به دلیل نقش های متعددی که می توانند ایفا کنند، برای انسان ارزشمند هستند. با این حال ممکن است مشکلاتی مرتبط با امنیت و سلامت عمومی و سلامت و رفاه حیوانات به خصوص وقتی که آزاد و رها و بدون نظارت باشند، به وجود آورند.

DPM به کنترل مؤثر و صحیح بیماری هاری و سایر بیماری های مشترک کمک می نماید. با عنایت به اینکه کشتار و حذف دسته جمعی سگ ها در این امر مؤثر نمی باشد و می تواند آسیب رسان نیز باشد، کاهش تعداد جمعیت سگ ها (population size) در کاهش شیوع بیماری هاری تأثیرگذار نمی باشد. با این حال، DPM از طریق کاهش تغییرات جمعیت در گردش (turnover) در کاهش بیماری هاری مؤثر است چراکه ایمنی گله ای در جمعیت سگ های واکسینه باقی می ماند. کاهش تولد توله های حساس با احتمال خطر غیر واکسینه ماندن و بهبود رفاه و افزایش طول عمر سگ های واکسینه از موارد اصلی در تغییرات جمعیتی است که در کنترل هاری اثر دارد.

کنترل زاد و ولد به عنوان بخشی از برنامه DPM، با کاهش رفتار جفت گیری خطر انتقال بیماری هاری را به دلیل کاهش تماس مستقیم بین سگ ها، کاهش می دهد.

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

ارتقا سطح مسئولیت پذیری صاحب سگ، به عنوان بخشی از DPM انگیزه و دانش صاحب سگ و در نتیجه رفتار و عملکرد افراد در رابطه با مراقبت از سگ، از جمله انجام واکسیناسیون برای سگ های صاحبدار برای حفظ ایمنی جمعیت را تقویت می نماید.

مدیریت جمعیت سگ ها بدون ایجاد اختلال در رفاه حیوان طبق فصل ۷-۱ بسیار حائز اهمیت می باشد.

ماده ۷-۷-۲

تعاریف

تعاریف زیر برای اهداف این فصل به شرح زیر می باشد:

برنامه مدیریت جمعیت سگ ها مجموعه اقداماتی را شامل می شود که مراقبت از سگ را تشدید نموده و تغییرات جمعیت سگ را مورد هدف قرار می دهد تا به صورت مستمر سلامت و رفاه سگ، امنیت و سلامت عمومی و محیط با در نظر گرفتن ملاحظات مرتبط با سود و زیان اقتصادی بهبود یابد.

منظور از هاری در این بخش، هاری ناشی از سگ می باشد.

ماده ۷-۷-۳

هدف

هدف از این فصل آن است که توصیه هایی در زمینه مدیریت جمعیت سگ (*Canis lupus familiaris*) در اختیار قرار دهد تا امنیت و سلامت عمومی، سلامت و رفاه حیوان بهبود یابد و تبعات و اثرات بالقوه منفی اجتماعی-اقتصادی کاهش پیدا کند. همچنین توصیه های ارائه شده به افراد در اجرای برنامه های کنترل بیماری های مشترک ناشی از سگ به خصوص هاری، مطابق با فصل ۱-۱ کمک می نماید.

ماده ۷-۷-۴

اصول راهنما

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

بر اساس این اصول راهنما که در فصل ۷-۱ توضیح داده شده است، موارد زیر استخراج می شود:

- DPM اثرات مثبت مستقیم بر امنیت و سلامت عمومی و رفاه و سلامت حیوان دارد.
- سگ گونه ای اهلی شده است و به همین دلیل به جوامع انسانی وابسته می باشد، پس از نظر اخلاقی مسئولیت سلامت و رفاه آنها حتی در مورد سگ های بدون صاحب بر عهده ماست.
- شناسایی ذی نفعان مختلف در مدیریت جمعیت سگ مهم است، چراکه تبیین نقش و مسئولیت افراد بسیار ضروری می باشد.
- بوم شناسی سگ با فعالیت های انسان مرتبط می باشد. بنابراین مدیریت مؤثر جمعیت سگ می بایست با تغییر در رفتار انسان شامل ارتقا سطح مسئولیت پذیری صاحب سگ همراه باشد.
- ضمن تصدیق اینکه سگ های صاحبدار منبع و ورودی متداولی برای سگ های پرتله زن محسوب می شوند، برنامه های DPM باید تمامی سگ ها را در بر بگیرد.
- درک و شناخت پویایی و تغییرات جمعیت سگ های بومی هر منطقه و طرز فکر و نگرش جامعه یک فاکتور کلیدی در تعیین تأثیرگذاری برنامه های DPM است و چگونگی نقش آن در کنترل هاری و اینکه استفاده از کدام ابزار موفقیت بیشتری به همراه دارد.
- با توجه به اینکه منابع و عوامل ایجاد سگ های پرتله زن-آزاد و اهداف مدیریت در جوامع مختلف تفاوت می کند، DPM باید بومی سازی گردد.
- برنامه های DPM باید با به گونه ای طراحی شود که با مقتضیات قانونی هم تراز ، قابل بررسی و سازگار باشد.

ماده ۷-۷-۵

اهداف برنامه مدیریت جمعیت سگ

اهداف برنامه DPM شامل موارد زیر می شود:

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

- ایجاد و ارتقا مسئولیت پذیری صاحب سگ طبق ماده ۷-۷-۱۷
- بهبود سلامت و رفاه جمعیت های سگ
- کاهش تعداد سگ های پرده زن
- تثبیت جمعیت سگ از طریق کاهش تغییرات و جابجایی در جمعیت
- کاهش خطر برای امنیت و سلامت عمومی از طریق کاهش گزش ناشی از سگ، تصادفات و بیماری های مشترک چون هاری، لشمائیوز و کیست هیداتیک.
- مشارکت در ریشه کنی هاری ناشی از سگ در انسان
- کاهش آزار ناشی از سگ های پرده زن
- جلوگیری از ایجاد آسیب به دام و سایر حیوانات
- جلوگیری از قاچاق و تجارت غیر قانونی سگ

ماده ۷-۷-۶

نقش ها و مسئولیت ها

از آنجایی که مدیریت جمعیت سگ های پرده زن موضوعی چند بخشی است، برای انجام برنامه DPM نیاز به همکاری و ورود کلیه مقامات ذی صلاح مسئول در حوزه سلامت و رفاه حیوان، امنیت غذایی، سلامت عمومی و محیط زیست در راستا و با رویکرد سلامت واحد، می باشد.

اقدامات صورت گرفته در زمینه DPM توسط سرویس های دامپزشکی یا سایر مقامات ذی صلاح باید تا حد ممکن با سایر سازمان های مسئول همسان سازی گردد.

ماده های ۷-۷-۷ و ۷-۸-۷ نقش و مسئولیت های سازمان های مختلف در توسعه برنامه های DPM در سطوح محلی و ملی را توضیح می دهد.

ماده ۷-۷-۷

مقامات ذی صلاح در بحث مدیریت جمعیت سگ

توسعه DPM از طریق برنامه های DPM مختص سطح محلی هنگامی امکان پذیر است که مقامات ذی صلاح در سطح ملی از آن حمایت نمایند. همچنان که DPM به سازمان های دولتی مختلف و ذی نفعان متعددی مربوط می شود، باید یک کارگروه متشکل از چندین بخش تشکیل گردد تا هدایت و برقراری هماهنگی بین ذی نفعان مرتبط، سازمان های دولتی و برنامه های جاری مانند برنامه های پیشگیری و کنترل بیماری های مشترک با نقش سگ از جمله هاری را بر عهده گیرد.

۱. حاکمیت

DPM جز مسئولیت های مقام های ذی صلاح از جمله مقامات دامپزشکی می باشد. برنامه ملی اجرایی جزییات عملکردهایی را برای حمایت از اجرای DPM در اختیار می گذارد و با سایر برنامه های اجرایی جاری مانند آنهایی که تمرکز بر بیماری های مشترک با نقش سگ دارند، هماهنگ می شود. این برنامه ها توسط این مقام ذی صلاح هدایت می شود و در هماهنگی با کارگروه چند بخشی شکل می گیرد.

۲. قانون گذاری

اجرای برنامه های DPM به چارچوب قانونی نظارتی مناسب (ماده ۷-۹-۷) نیاز دارد. قوانین فرعی بیشتر می تواند کمک نماید تا برنامه DPM مطابق و مناسب با نیازهای محلی بومی سازی شود.

۳. اعمال قانون

مقامات مسئول از طریق تدوین دستورالعمل های الزام آور بر اجرا و انجام اقدامات، آموزش و تأمین بودجه برای سازمان های دارای قدرت اجرایی و تعیین جریمه، ضامن اعمال قانون می باشند.

۴. تأمین بودجه

برای اجرای DPM به صورت مستمر و طولانی مدت، مقامات ذی صلاح و کارگروه چند بخشی برای تأمین بودجه کافی برای انجام برنامه های عملیاتی ملی و DPM سیاست گذاری کرده و مبنای قانونی تعیین نمایند. با تکیه بر نظریه سلامت واحد، اولویت DPM در بخش های مرتبط با سلامت حیوان، محیط زیست و سلامت عمومی بیشتر نمایان می گردد.

۵. آموزش و حمایت

برای حمایت از برنامه های DPM ، مقامات ذی صلاح مرتبط باید به آموزش افراد حرفه ای و کارا از جمله دامپزشکان و تضمین دسترسی به محصولات درمانی دامپزشکی برای انجام اقدامات DPM اقدام نمایند. مقامات ذی صلاح باید از طریق ارتباطات ملی و اقدامات آموزشی برنامه های DPM را حمایت نمایند.

ماده ۷-۷-۸

سایر سازمان ها و بخش های مرتبط با مدیریت سگ ها

موارد ذکر شده در زیر در انجام و توسعه برنامه های DPM نقش ایفا می کنند:

۱. مقامات دامپزشکی

مقامات دامپزشکی نقش رهبری در جلوگیری از بروز بیماری های مشترک و تأمین رفاه حیوان را دارند و باید که در برنامه DPM و ایجاد هماهنگی در فعالیت های سایر مقامات ذی صلاح مرتبط، حضور داشته باشند.

۲. سرویس های دامپزشکی

سرویس های دامپزشکی باید نقش فعال داشته و فعالیت های خود را با مقامات ذی صلاح هماهنگ نمایند و یا مسئولیت تدوین، اجرا و نظارت بر برنامه های DPM را داشته باشند.

۳. سایر سازمان های دولتی

بسته به میزان خطر مدیریت شده و هدف یا ماهیت اقدامات DPM معین شده، سایر سازمان های دولتی نیز ممکن است مسئولیت داشته باشند.

الف- سلامت عمومی

سازمان های دولتی مسئول سلامت عمومی معمولاً نقش راهبری داشته و قدرت قانونی در رابطه با بیماری های مشترک و سایر خطرهای مرتبط با سلامت انسان (سگ های پرده زن، گزش ناشی از سگ) دارند.

ب- حفاظت از محیط زیست

سازمان های حفاظت از محیط زیست ممکن است برای مشکلات ناشی از سگ های پرده زن زمانیکه به عنوان مخاطره برای محیط زیست محسوب شوند (برای مثال کنترل سگ ها در پارک های ملی، ممانعت از شکار حیات وحش یا انتقال بیماری به گونه های حیات وحش) یا نقصان در کنترل محیطی باعث پرده زنی سگ ها شود، مسئولیت دارند.

ج- آموزش

سازمان دولتی مسئول آموزش می توانند نقش کلیدی در ایجاد مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها و تدوین برنامه هایی در مدارس در زمینه جلوگیری از ایجاد گزش توسط سگ داشته باشند.

د- مقامات محلی

در بسیاری از کشورها، مقامات محلی مسئولیت اجرای برنامه های DPM و اعمال قوانین مرتبط با صاحبان سگ (مثلاً ثبت، تعیین هویت، واکسیناسیون، قانون استفاده از قلاده، رها کردن حیوان خانگی) را بر عهده دارند. این امر باید با حمایت و کسب مجوز از مقامات ذی صلاح صورت پذیرد.

۴. جامعه شهری

مسئولیت ذی نفعان جامعه شهری به نقش آنها در اقدامات DPM بستگی دارد.

الف- صاحبان سگ

وقتی فردی تصمیم به نگهداری از سگ می گیرد، بلافاصله مسئولیت نگهداری از سگ و توله های آن تا زمان زنده بودن سگ و یا واگذاری به صاحب جدید، با او خواهد بود. مسئولیت صاحب سگ تأمین رفاه و سلامت سگ و کاهش بروز مخاطرات بر سلامت عمومی و محیط زیست منطبق با ماده ۷-۱۷-۷ می باشد.

ب- پرورش دهندگان و فروشندگان سگ

پرورش دهندگان و فروشندگان سگ مسئولیت های مشابه صاحبان سگ دارند و باید طبق توصیه های ذکر شده در ماده ۷-۷-۱۵ عمل کنند.

۵. کارگروه مشورتی

برای اجرای برنامه های DPM و برنامه عملیاتی ملی به حمایت کارگروه های مشورتی متشکل از دامپزشکان، متخصصان در زمینه اکولوژی، رفتار شناسی سگ و بیماری های مشترک و نمایندگان ذی نفعان (مقامات محلی، سرویس ها یا مقامات مسئول سلامت عمومی، سرویس ها یا مقامات محیط زیستی، سازمان های مردم نهاد و عموم مردم) نیاز است.

ماده ۷-۷-۹

شبکه نظارتی

قوانین ناظر بر DPM، عامل اصلی دخیل بر پایدار بودن و کفایت برنامه های DPM می باشد. این قوانین تضمین می کنند که برنامه های DPM با در نظر گرفتن اصول رفاه حیوان اجرا شوند. (فصل ۷-۱)

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

قوانین و ضوابط مرتبط با موارد زیر ضامن اجرای موفق DPM می باشد. این ها ممکن است در چارچوب نظارتی DPM یا سایر چارچوب ها قرار گیرند:

- الزام صاحبان سگ ها به مسئولیت پذیری نسبت به حیوان خود شامل رفاه حیوان
- الزام برای رعایت رفاه حیوان توسط مقامات
- ثبت و هویت دار کردن سگ ها در یک سیستم هویتی
- ثبت، مجوز دار کردن و نظارت بر فروشندگان سگ و پرورش دهندگان
- ثبت، مجوز دار کردن و نظارت بر پناهگاه های سگ، مراکز نگهداری و پانسیون ها
- مجوز دار کردن دامپزشکان
- مجوز دار کردن مراحل آماده سازی، استفاده و فروش محصولات دامپزشکی
- اقدامات پیشگیرانه علیه هاری و سایر بیماری های مشترک
- جابجایی و تجارت سگ در سطح ملی و بین المللی
- مدیریت پسماند

این سیستم نظارتی باید با اقدامات تشویقی در صورت پذیرش افراد و اعمال جریمه در صورت عدم پذیرش همراه باشد و بر اساس ضوابط ملی تدوین گردد.

ماده ۷-۷-۱۰

تدوین برنامه DPM مبتنی بر شواهد

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

تدوین برنامه های DPM شامل ارزیابی اولیه و به دنبال آن اعمال اصلاحات و تغییرات بر اساس پایش مستمر و بررسی روش های عینی می باشد. این رویکرد بر اساس شواهد، کارایی برنامه را بهتر نموده و پاسخ به تغییرات را در سطح وسیع تر که بر روی پویایی جمعیت سگ ها اثر گذار باشد، نشان می دهد.

به منظور تشخیص نیازهای متفاوت جوامع و به دلیل نقش چند جانبه DPM این برنامه با کمک کارگروه مشورتی و مقامات مرتبط باید شکل گیرد.

مقامات ذی صلاح، در همکاری با کارگروه چند بخشی، باید به برنامه DPM مبتنی بر شواهد با اعمال موارد زیر کمک نمایند:

-شناسایی افراد دارای صلاحیت و توسعه آموزش و ابزار لازم برای کمک به جمع آوری اطلاعات (ارزیابی و پایش) و بهره برداری (برنامه ریزی و بررسی)

- تضمین تأمین بودجه برای برنامه های DPM که نه تنها هزینه های ارزیابی اولیه را شامل می گردد بلکه فعالیت های پایش و بررسی را هم در بر می گیرد.

- ایجاد شاخص های استاندارد با روش های اندازه گیری امکان پذیر و قابل تکرار که قابلیت اجرا در محل های مختلف در طی زمان را داشته باشد و به بررسی های بعدی و مقایسه ای برنامه های مختلف DPM از نظر کارایی کمک نماید. انتظار می رود که برنامه های DPM از شاخص های مختص محتوایی مخصوص خود و روش های اندازه گیری بهره ببرد.

- استفاده از داده های پایش به بررسی، یادگیری و اعمال اصلاحات بعدی برنامه های DPM کمک می نماید.

ماده ۷-۷-۱۱

ارزیابی برنامه DPM و برنامه ریزی

مراحل ارزیابی و برنامه ریزی اولیه برنامه DPM باید شواهد مورد نیاز برای برنامه ریزی را فراهم نماید و شامل این موارد می گردد:

۱. مرور چارچوب نظارتی موجود و بررسی کارایی و تأثیرگذاری ارزیابی برنامه DPM و برنامه ریزی برای اقدامات کنترلی DPM که در گذشته یا در حال حاضر اجرا شده است.

۲. تشخیص موارد دارای اولویت مرتبط با سگ ها از نقطه نظر کلیه ذی نفعان که اهداف برنامه های DPM را مشخص می سازد. تعیین مبانی و روش های پایش برای شاخص های مدنظر برای هر هدفی، امکان بررسی بعدی کارایی و تأثیرگذاری را فراهم می نماید. شناسایی اینکه کدام سگ ها در اولویت هستند می تواند شامل سگ های صاحبدار باشد.

۳. مشخص نمودن پویایی جمعیت سگ در کل جمعیت سگ (نه محدود به جمعیت سگ های پرسه زن) به منظور شناسایی منابع ورودی سگ های پرسه زن

- سگ های صاحبدار که آزادانه پرسه می زنند.
- سگ های گم شده یا رها شده شامل توله های ایجاد شده به دنبال زاد و ولد بدون کنترل.
- سگ های بدون صاحب که آزادانه پرسه می زنند و تولید مثل می کنند.

۴- شناخت سطح آگاهی، رفتار و اقدامات افراد در زمینه مراقبت از سگ و مسئولیت پذیری در قبال سگ های صاحبدار و بدون صاحب. رفتار افراد جامعه در برابر اقدامات کنترلی بالقوه نیز باید شناسایی گردد. این اطلاعات به حصول اطمینان از پذیرش برنامه DPM توسط جوامع محلی و اثرگذاری آن بر تغییر رفتار مردم کمک می نماید.

۵- تخمین تعداد سگ و جمعیت شناسی آن. تخمین تعداد جمعیت سگ به تدوین برنامه های DPM کمک می نماید. صحت این تخمین با به کارگیری روش های زمانبر و استفاده بیشتر منابع محلی بیشتر می شود. وقتی که منابع محدود باشد، برای ابتدای کار تخمین تقریبی می تواند کافی باشد. این برآورد می تواند با پایش جمعیت تحت پوشش اقدامات و مقایسه آن با تعداد سگ هایی که این اقدامات را دریافت می کنند (برای مثال واکسیناسیون هاری و عقیم سازی : زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت) (ماده ۷-۷-۱۹). برای بررسی کارایی برنامه DPM، پایش تغییرات در روند جمعیت (برای مثال تغییرات در تراکم جمعیت سگ های

پرسه زن در مسیرهای طراحی شده تا مسیرهای با تراکم بالای جمعیت سگ های پرسه زن، نسبت ماده های شیرده و درصد توله ها) می تواند نسبت به انجام برآوردهای دوره ای سائز جمعیت، بیشتر کمک نماید. روش های تخمین سائز جمعیت می تواند فاکتورهای جمعیت شناسی مانند جنس، سن، وضعیت عقیم بودن و تولید مثل (شیردهی و آبستنی در ماده ها) را نیز برای اصلاح تخمین تحت جمعیت های مرتبط اندازه گیری نماید.

روش های موجود برای تخمین سائز جمعیت شامل موارد زیر می گردد:

الف- سگ های صاحبدار: ثبت اطلاعات اولیه سگ، پرسشنامه های خانگی (برای تخمین نسبت خانوارهای دارای سگ خانگی و تعداد متوسط سگ به ازای هر خانوار دارای سگ)، تشکیل پویش ها پس از واکسیناسیون و بررسی در مورد نگهداری از حیوان خانگی در سرشماری.

ب- سگ های صاحبدار پرسه زن: پرسشنامه های خانگی شامل سوالات و بررسی اینکه آیا سگ های صاحبدار تحت نظارت و مقید هستند یا بدون نظارت می توانند پرسه بزنند.

ج- کلیه سگ های پرسه زن شامل صاحبدار و بدون صاحب:

-مشاهده مستقیم سگ های پرسه زن در طول بررسی در طول مسیرهای طراحی شده به عنوان نماینده محل مورد نظر و بدون اینکه تحت تأثیر تراکم سگ های پرسه زن باشد، می تواند تعداد متوسط سگ های پرسه زن به ازای هر کیلومتر از محیط مورد بررسی را نشان دهد. این را می توان از طریق تخمین طول خیابان در محل مورد نظر برای تخمین تعداد کلی سگ های پرسه زن در خیابان در زمان بررسی مشخص نمود. برخی از سگ های پرسه زن در زمان بررسی دیده نمی شوند بنابراین این تخمین، تعداد سگ های پرسه زن را کمتر از میزان واقعی نشان می دهد.

-روش Mark-resight روشی است که با هدف تخمین سائز جمعیت با این دیدگاه که تمامی حیوانات در روش مشاهده مستقیم ممکن است دیده نشوند، طراحی شده است. در این روش سگها با نشان های موقتی چون رنگ یا عکس برداری برای تشخیص فردی، نشانه گذاری می شوند. از این روش می توان برای مداخلات درمانی

سگ ها بهره برد مثلا بکارگیری قلاده یا رنگ برای مشخص کردن واکسینه بودن سگ یا استفاده از پلاک گوش یا سوراخ کردن گوش زیر بیهوشی جراحی عقیم سازی، تا مشخص نماید کدام سگ عقیم شده است به خصوص برای برنامه زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت (ماده ۷-۷-۱۹). در بررسی های بعد، نسبت سگ های نشاندار شده و بدون نشان تعیین می گردد. روش های Mark-resight بر این دیدگاه تکیه دارد که ممکن است برای همه جمعیت سگ ها صدق نکند مانند احتمال مشاهده مجدد مساوی برای سگ های نشان دار و بدون نشان، عدم جابجایی /مهاجرت سگ ها و یا فقدان نشان قابل اندازه گیری.

روش Mark-resight در مقایسه با روش مشاهده مستقیم، از نظر منبع محدودتر است چراکه وسعت منطقه ای که امکان بررسی آن وجود دارد را محدود می سازد.

روش مشاهده مستقیم و Mark-resight به صورت هم زمان می تواند در برخی مناطق به صورت نمونه، برای تخمین جمعیت سگ های پرتله زن قابل مشاهده در روش مشاهده مستقیم بکار رود. این نسبت برای اصلاح داده های مرتبط با سگ هایی که در روش مشاهده مستقیم در یک منطقه بزرگ جغرافیایی دیده نمی شوند مورد استفاده قرار گیرد.

ماده ۷-۷-۱۲

پایش و بررسی برنامه DPM

در مراحل بعدی توسعه برنامه DPM ، بررسی و پایش باید صورت گیرد. هدف از پایش چک کردن پیشرفت اقدامات صورت گرفته در خصوص برنامه DPM در خلاف جهت اهداف و حمایت از مدیریت اجرایی می باشد. این پایش باید امکان اعمال تغییرات در زمینه انجام اقدامات و جمع آوری اطلاعات شاخص های اهداف را فراهم نماید. این امر شامل پایش هزینه های مرتبط با اقدامات و هزینه ها یا منابع مالی مربوط به اهداف می باشد تا امکان آنالیز هزینه-سود فراهم گردد. بررسی، در واقع ارزیابی دوره ای پیشرفت کار با استفاده از اطلاعات بدست آمده در طی پایش می باشد و معمولاً به عنوان بخش مهمی از کار برای ارزیابی اینکه آیا برنامه DPM در نیل به اهداف مطلوب موفق بوده است یا خیر را مشخص می سازد و برنامه DPM را برای بهبود کارایی و تأثیرگذاری اصلاح می نماید. وقتی که روش های پایش متعادل

باشد و به خوبی توضیح داده شده باشند و قابلیت تکرار پذیری و ثبات داشته باشند، بررسی می تواند کارایی و تأثیرگذاری برنامه های DPM را مقایسه نماید. شاخص ها نتایج قابل اندازه گیری اهداف هستند. شاخص های DPM شامل موارد زیر می باشد:

- سائز جمعیت سگ های صاحبدار، مشخصات جمعیت و اینکه آیا مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها وجود دارد (مانند انجام واکسیناسیون، عقیم سازی، ثبت، هویت دار کردن، سطح و روش محدود کردن حیوان و اینکه چگونه حیوان به سرپرستی گرفته شده).
- تراکم جمعیت سگ های پر سه زن، مشخصات جمعیت (سن، جنس، وضعیت عقیم بودن، توله ها و ماده های شیرده) و رفاه (شرایط بدنی، وجود بیماری پوستی) که با مشاهده مستقیم سگ های پر سه زن ثبت می گردد.
- شیوع بیماری های مشترک در جمعیت انسانی و حیوانات برای مثال هاری و کیست هیداتیک.
- سطح آگاهی، خصوصیات رفتاری، عملکرد جوامع در مورد سگ های پر سه زن و سطح آگاهی، خصوصیات رفتاری، عملکرد صاحبان سگ در رابطه با مسئولیت پذیری در قبال سگ خود.
- جایجایی جمعیت سگ از شکل صاحبدار به بدون صاحب یا از تحت کنترل به پر سه زن (بر اساس بررسی و پایش)
- نحوه عملکرد مجموعه هایی که برای واگذاری یا برگرداندن سگ های گم شده وجود دارند، شامل گرفتن، میزان واگذاری برای سرپرستی، سطح رفاه سگ های تحت مراقبت، میزان مرگ و میر و مرگ با شفقت
- تعداد گزش های ناشی از سگ که به مراکز بهداشتی گزارش می شود یا تعداد درمان های پیشگیرانه که برای هاری در مورد افراد در معرض گزش انجام می شود و میزان هزینه هایی که مقامات مسئول بهداشت عمومی جهت درمان پیشگیرانه هاری متقبل می شوند.
- تعداد و ماهیت شکایات از سگ به مقامات دولتی محلی
- هزینه های جبران خسارت ناشی از سگ به افراد، دام و اموال

ماده ۷-۷-۱۳

DPM توصیه ها برای اقدامات

برای اینکه برنامه **DPM** موفق باشد، مجموعه اقدامات زیر باید بکار گرفته شود:

- ثبت و هویت دار کردن سگ ها
 - تعیین ضوابط برای پرورش و خرید و فروش
 - کنترل جابجایی سگ به شکل داخلی و یا بین المللی (واردات و صادرات)
 - تشویق مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها
 - کنترل زاد و ولد
 - زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت
 - برگرداندن سگ های گم شده به صاحبانشان و واگذاری
 - دسترسی به مراقبت های دامپزشکی
 - کنترل محیط زیستی
 - آموزش تعامل بدون خطر بین سگ و انسان
- توضیحات در خصوص اقدامات **DPM** در مقالات ۷-۱۴-۷ تا ۷-۲۴-۷ به تفصیل آمده است و باید طبق شرایط محلی و ملی صورت پذیرند.

ماده ۷-۷-۱۴

ثبت و هویت دار کردن سگ ها

نتایج حاصل از ثبت و هویت دار کردن به سگ ها به قرار زیر می باشد:

- حمایت از اجرای قوانین از طریق اثبات مالکیت
 - بهبود میزان موفقیت در برگرداندن سگ های گم شده به صاحبانشان
 - قابلیت ردیابی در بحث تجارت و خرید و فروش
 - تشویق مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها
 - کمک به اجرای برنامه های مرتبط با سلامت حیوانات از جمله واکسیناسیون اجباری هاری و ردیابی
- به منظور رسیدن به این نتایج نیاز است که مباحث ثبت و هویت دار کردن به صورت گسترده مورد پذیرش عموم قرار گیرد. مقامات ذی صلاح باید تضمین نمایند که سیستم هویت دار کردن حیوانات برای ثبت رسمی سگ ها می باشد تا امکان برگرداندن سگ های ثبت شده به صاحبانشان فراهم گردد. همچنین مقامات ذی صلاح باید تضمین نمایند که این یک سیستم اعمال قانون مناسبی هست که امکان روش های مختلف هویت دار کردن همه سگ ها را فراهم می سازد (از جمله میکروچیپ گذاری یا استفاده از تگ های پاسخ سریع (QR tags) ، در زمان پیدا شدن سگ امکان خواندن مشخصات آن فراهم است (با استفاده از اسکنر یا یا دستگاه های مناسب) و همچنین دسترسی به اطلاعات سگ برای یافتن صاحب آن وجود دارد. چنین اطلاعاتی می تواند با همکاری بخش خصوصی و دولتی ایجاد و بکار برده شود.
- اطلاع رسانی به صاحبان سگ باید صورت گیرد و تحت شرایط خاصی که توسط مقامات ذی صلاح تعیین می گردد، به سیستم ثبت و هویت دار کردن برای انجام ثبت اولیه مشخصات سگ های تحت مراقبت خود و همچنین به روز رسانی اطلاعات مرتبط با آن در صورت لزوم ، دسترسی داشته باشند.

ماده ۷-۷-۱۵

قوانین پرورش و فروش سگ به صورت تجاری

نتایج قانونمند شدن پرورش و فروش به صورت تجاری به عنوان معیار DPM عبارتند از:

- حفاظت از سلامت و رفاه سگ؛

- اجتناب از رهاسازی؛

- شفافیت در پرورش و فروش سگ.

مقامات ذی صلاح باید ثبت اجباری تمام پرورش دهندگان و فروشندگان را الزامی نمایند. برای پرورش دهندگان و فروشندگان به صورت تجاری، در مواردی که تعداد ظرفیت تولید شده در سال بیش از میزان تعیین شده توسط مقررات باشد، الزامات بیشتری از جمله لزوم به بازرسی قبل از شروع تجارت برای اعطای مجوز، می بایستی به کار گرفته شود.

آگهی های فروش سگ ها باید دارای شماره ثبت یا مجوز پرورش دهنده و فروشنده باشد.

برای اطمینان از قابلیت ردیابی سگ ها ، پرورش دهنده باید در سیستم هویت و ثبت نام به عنوان اولین مالک ثبت شود.

فروشنده باید تضمین نماید که جزئیات مشخصات ثبت سگ با اطلاعات اولین خریدار پس از انتقال مالکیت سگ به روز رسانی شود.

مقررات شیوه های پرورش باید شامل اعمال محدودیت در توله زایی، کاهش سن پرورش (برای محافظت از سلامت و رفاه سگ ماده مولد)، سلامت سگ نر و ماده مولد و پرهیز از پرورش انتخابی که منجر به بروز بیماری های ارثی و اختلالات حاد می شود، گردد.

قوانینی برای پرورش دهندگان و فروشندگان باید تدوین شود که در آن الزامات اسکان، مراقبت های دامپزشکی، پرورش، اجتماعی شدن توله سگ ها و عادت دادن آنها به محیط، حداقل سن توله سگ قبل از جدا نمودن از مادر و آموزش کارکنان مشخص شده باشد. فروش سگ باید تنها به خریداران بزرگسال محدود شود و فروش غیرقانونی نیز ممنوع گردد.

ماده ۷-۷-۱۶

کنترل جابجایی داخلی و بین المللی سگ ها (صادرات یا واردات)

جابجایی های بین المللی سگ ها (واردات و صادرات) باید با معیارهای تجاری، رویه های واردات یا صادرات مطابقت داشته

باشد و صدور گواهی دامپزشکی مطابق با الزامات فصل های ۵-۱۱، ۲-۷، ۳-۷، ۴-۷ و ۱-۱ باشد.

جابجایی سگ ها در داخل یک کشور باید تحت مسئولیت صاحب آن باشد که نتایج زیر را به همراه دارد:

-کاهش خطر شیوع بیماری های واگیر؛

-حفاظت از سلامت و ایمنی عمومی؛

-حفاظت از حیات وحش و دام؛

-حفاظت از رفاه سگ

ماده ۷-۷-۱۷

ترویج مسئولیت پذیری در صاحبان سگ

(۱) مالکیت سگ یک انتخاب بوده و باید منجر به یک رابطه سودمند متقابل شود. مزایای مالکیت سگ همراه با قبول

مسئولیت در قبال آن ها می باشد. ترویج مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها از طریق آموزش و اجرای قوانین ملی و

مقررات محلی جزء اصلی برنامه DPM برای دستیابی به نتایج زیر است:

- بهبود سلامت و رفاه سگ ها؛

- حمایت از پیوند انسان و حیوان؛

- به حداقل رساندن خطراتی که سگ ها برای اعضای خانواده و جامعه ایجاد می کنند.

- کاهش تعداد سگ های پرده زن

(۲) آموزش در مورد مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها (برای سگ صاحبدار فعلی و هر توله ای که در طول عمر خود

تولید می کند یا تا زمانی که مسئولیت به مالک بعدی واگذار شود) شامل موارد زیر می باشد:

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

- مراقبت مناسب برای اطمینان از اینکه رفاه سگ و هر توله متولد شده با توجه به پنج نیاز اساسی رفاه سگ ها (محیط مناسب، رژیم غذایی مناسب، در کنار یا جدا از حیوانات دیگر، توانایی نشان دادن رفتار طبیعی و محافظت در برابر درد، رنج، آسیب و بیماری) با اصول بین المللی به رسمیت شناخته شده "رهایی پنجگانه" (رجوع به بند ۲ ماده ۷-۱-۲) مطابقت داشته باشد.

- تشویق رفتارهای مناسب، کاهش رفتارهای ناخواسته (از جمله گزش) و حمایت از توانایی سگ ها برای کنار آمدن با محیط خود از طریق روند اجتماعی شدن و آموزش مبتنی بر پاداش و تشخیص نشانه های رفتاری سگ؛

- اطمینان از ثبت و هویت بخشی سگ ها (رجوع به ماده ۷-۷-۱۴).

- اطمینان از دسترسی به مراقبت های پیشگیرانه و درمانی دامپزشکی (رجوع به ماده ۷-۷-۲۱).

- جلوگیری از بروز اثرات منفی سگ ها بر جامعه، از طریق آلودگی (مانند مدفوع و صدا)، خطرات برای سلامتی انسان از طریق گزش یا حوادث رانندگی و خطرات برای سایر سگ ها، حیات وحش، دام ها و سایر گونه های حیوانات همراه ؛

- کنترل زاد و ولد سگ (به ماده ۷-۷-۱۸ مراجعه کنید).

- هماهنگی برای مراقبت از سگ در مواقعی که صاحب آن قادر به مراقبت از آن ها نیست.

۳) دستیابی به مالکیت مسئولانه مستمر و همه جانبه، مستلزم درک موانع و انگیزه ها برای رفتار مسئولانه و اقدام برای دستیابی به این موارد می باشد. این موضوع احتمالاً مستلزم مجموعه ای مشتمل بر قوانین، آگاهی رسانی عمومی و اجرا، پویای های تغییر رفتار ، آموزش رسمی در مدارس و تشویق از طریق ایجاد انتظارات اجتماعی می باشد. همچنین به منظور بهبود مالکیت مسئولانه، دسترسی به منابع حمایت کننده از جمله مراقبت های دامپزشکی، خدمات هویت دار کردن و ثبت و اقداماتی برای کنترل بیماری های مشترک بین انسان و دام ضروری به نظر می رسد.

ماده ۷-۷-۱۸

کنترل زاد و ولد

(۱) پیامدهای کنترل زاد و ولد در سگ ها شامل موارد زیر است:

فصل ۷-۷- مدیریت جمعیت سگ ها

- جلوگیری از تولد توله های ناخواسته؛

- کمک به رفع عدم تعادل بین توله زایی و تقاضا برای سگ.

- کاهش سائز جمعیت سگ های پرتله زن.

۲) استفاده کارآمد از کنترل زاد و ولد، نیازی به محدودیت در اندازه جمعیت کلی ندارد. برای اطمینان از استفاده بهینه از منابع، باید تمرکز بر کنترل زاد و ولد سگ های ماده ای باشد که به احتمال زیاد از منابع جمعیت سگ های ناخواسته و پرتله زن هستند.

۳) روش های کنترل زاد و ولد نیاز به مداخله مستقیم دامپزشکی برای تک تک حیوانات دارد. مشارکت هر دو بخش خصوصی و دولتی دامپزشکی ممکن است برای پاسخگویی به تقاضا برای خدمات مورد نیاز باشد. به منظور تشویق پذیرش عمومی می توان از یارانه برنامه های عقیم سازی دولت یا سازمان های دیگر بهره برد. کنترل زاد و ولد در سگ های دارای صاحب اساساً از مسئولیت های صاحبان آن است و باید در مبحث ترغیب مسئولیت پذیری در صاحبان سگ گنجانده شود (رجوع به ماده ۷-۷-۱۷).

۴) روش های کنترل زاد و ولد در سگ ها عبارتند از:

- عقیم سازی با روش جراحی؛

- کنترل باروری با روش غیر جراحی، یعنی جلوگیری از زاد و ولد بدون استفاده از روش جراحی، شامل رویکردهای شیمیایی و ایمونولوژیک؛

- محدود کردن یا جداسازی سگ های ماده از نرهای عقیم نشده در زمان فحلی.

۵) مزیت اصلی جراحی دائمی بودن آن است. عقیم سازی به روش جراحی می بایستی توسط دامپزشک انجام شود و باید شرایطی شامل رفتار مناسب با حیوانات، تکنیک مناسب جراحی، رعایت استانداردهای مناسب ضدعفونی، بیهوشی و مدیریت درد پیشگیرانه و چندوجهی عمومی در صورت نیاز برای هر حیوان در نظر گرفته شود. این امر مستلزم مراقبت در طول فرایند جراحی و پس از عمل و برای کل دوره نقاهت می باشد. لازمه این کار حضور دامپزشکان و پیرادامپزشکان آموزش

دیده و دسترسی به تجهیزات و داروهای مناسب می باشد. مقامات ذی صلاح مسئول باید تضمین کنند که دسترسی به آموزش و داروهای مجاز غیر تقلبی، به منظور اطمینان از انجام بی خطر عقیم سازی به روش جراحی وجود دارد.

۶) اخته کردن سگ های نر بر وازکتومی ارجحیت دارد زیرا بر خلاف اختگی، وازکتومی باعث کاهش سطح هورمونهای جنسی نمی شود و بنابراین مکانیسمی برای کاهش رفتارهای خاص مانند پرسه زنی، تعیین قلمرو و جنگیدن به دلیل افزایش هورمون ها ندارد. حیوانات ماده ممکن است به روش جراحی از طریق اواریوهایستریکتومی یا اواریکتومی عقیم شوند. بستن لوله ها و هیستریکتومی توصیه نمی شود زیرا حیوان ماده تحت تاثیر هورمونهای تخمدانی خواهد بود و همچنان رفتار جنسی را نشان می دهد و افزایش شانس ابتلا به بیماری هایی مانند تومورهای مقاربتی قابل انتقال و پیومتر در مناطقی که بافت رحم باقی می ماند، وجود دارد. با این حال، اثرات عقیم سازی بر رفتارهای غیر مرتبط با هورمون را نمی توان به صورت عام تعمیم داد. از این رو، مانند هر روش جراحی، دامپزشک باید از قضاوت حرفه ای خود در هنگام توصیه گنادکتومی برای هر بیمار استفاده کند.

۷) هر ماده شیمیایی یا دارویی که در کنترل زاد و ولد استفاده می شود باید بی خطر، باکیفیت و باکارایی مناسب برای عمل مورد نیاز و مطابق با توصیه های سازنده و مقررات مقام ذی صلاح باشد. در مورد ضدعفونی کننده های غیرجراحی و داروهای ضد بارداری در مرحله تحقیق، آزمایشات قبل از استفاده بایستی تکمیل شود.

ماده ۷-۷-۱۹

‘زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت‘

‘زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت‘ رویکردی برای کنترل زاد و ولد سگ های بی صاحب به عنوان منبع سگ های پرسه زن می باشد. این روش یک راه حل مستقل برای کنترل سگ های پرسه زن نیست و باید همراه با سایر اقدامات در خصوص منابع دیگر سگ های پرسه زن بکار برده شود. می توان آن را به عنوان روشی برای مدیریت جمعیت فعلی سگ های پرسه زن در خیابان ها در نظر گرفت و بنابراین روشی جایگزین برای حذف برگرداندن به صاحب و واگذاری باشد(رجوع به ماده ۷-۷-۲۰).

با همکاری جامعه محلی، سگ‌های بدون صاحب شناسایی شده، زنده گیری می‌شوند و تحت مراقبت‌های بهداشتی (شامل واکسیناسیون علیه بیماری هاری) قرار می‌گیرند. سپس شرایط تحت سرپرستی قرار گرفتن ارزیابی شده و در صورت عدم امکان واگذاری، عقیم سازی شده و به محل قبلی خود یا در نزدیک به محل زنده گیری رهاسازی می‌شوند. این روش بیشتر در شرایطی پذیرفته می‌شود که حضور سگ‌های پر سه زن بسیار گسترده است و جامعه محلی حضور آن‌ها به خوبی پذیرفته‌اند.

این روش در همه شرایط قابل اجرا نیست و ممکن است در کشورها یا مناطقی که قوانین آن را ممنوع می‌کند غیرقانونی باشد و مقامات ذی صلاح بازگرداندن سگ‌های عقیم شده را نوعی رها کردن تلقی نمایند. چالش‌ها و مسائل ناشی از سگ‌ها، مانند آلودگی صوتی، مدفوع، جراحات ناشی از گزش و حوادث رانندگی، کاهش نمی‌یابد زیرا سگ‌ها به جامعه محلی بازگردانده شده و رفت و آمد آنها محدود نمی‌شود. در مناطقی که صاحبان سگ‌ها دسترسی محدودی به روش‌های کنترل زاد و ولد مقرون به صرفه دارند، باید به خطر "زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت" توجه شود. زیرا این فرایند می‌تواند صاحبان سگ‌ها را تشویق نماید پس از دسترسی به عقیم سازی رایگان، سگ‌های خود را رها سازند. برای جلوگیری از بروز این مشکل، ترویج مسئولیت پذیری در صاحبان سگ‌ها (ماده ۷-۷-۱۷) و اطمینان از دسترسی به روش‌های کنترل زاد و ولد برای سگ‌های دارای صاحب (ماده ۷-۷-۱۸) باید در کنار "زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت" اجرا شود. در مناطقی که بسیاری از سگ‌های پر سه زن، دارای صاحب هستند، استفاده از برنامه DPM که بر عقیم سازی و مالکیت مسئولانه تمرکز دارد، مناسب تر می‌باشد.

توصیه می‌شود که قبل از اتخاذ این رویکرد، یک آنالیز هزینه-سود انجام شود. عواملی مانند هزینه‌های مالی، تأثیر بر فرهنگ مالکیت و امنیت عمومی و همچنین سایر مزایای آن مانند کنترل بیماری، رفاه حیوانات و هرگونه منافع اجتماعی ارزیابی شود.

در صورت اجرای این اقدام، مرجع ذی صلاح باید از رعایت موارد زیر اطمینان حاصل کند:

- درگیر کردن جوامع محلی برای درک، حمایت، طراحی و مشارکت فعال در "زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت" و فعالیت‌های نظارت بر سگ‌های رها شده، به ویژه در مورد سگ‌هایی که توسط جامعه مراقبت می‌شوند.

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

- استفاده از روشهای انسانی برای زنده گیری، حمل و نگهداری از سگ ها.
- بکارگیری تکنیک جراحی صحیح با استفاده از روش های استاندارد مناسب ضد عفونی، بیهوشی و بی حسی و به دنبال آن مراقبت بعد از عمل (رجوع به ماده ۷-۷-۱۸).
- جهت کنترل بیماری می توان از روش هایی چون واکسیناسیون (مانند هاری)، درمان و آزمایش بیماری ها (مانند لیشمانیوز) بهره برد که به دنبال آن، در صورت لزوم، درمان یا مرگ با شفقت سگ ها انجام می شود.
- " زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت " برای همه سگ ها مناسب نیست و باید به صورت انفرادی بر اساس شرایط اقدام شود. می توان از ارزیابی وضعیت سلامت و رفتار، برای ارزیابی مناسب بودن سگ ها برای رهاسازی استفاده نمود. اگر آنها برای رهاسازی یا واگذاری مناسب نیستند، باید مرگ با شفقت در نظر گرفته شود.
- نشانه گذاری دائمی (مثلاً خالکوبی یا میکروچیپ) که نشان می دهد حیوان عقیم شده است. هویت بخشی فردی همچنین امکان ردیابی وضعیت واکسیناسیون و تاریخچه درمان را فراهم می کند. همچنین بکار بردن یک روش شناسایی قابل مشاهده (به عنوان مثال استفاده از قلاده، پلاک یا سوراخ کردن گوش می تواند از زنده گیری مجدد غیر ضروری جلوگیری نماید. همانند عقیم سازی به روش جراحی، همان اصول ضد عفونی، بیهوشی و مدیریت درد چند وجهی برای نصب پلاک و سوراخ کردن گوش باید به کار گرفته شوند زیرا این ها نیز روش های جراحی هستند. نظارت بر سگ های رها شده شامل مسائل مربوط به از دست دادن پلاک، عفونت و آلودگی ها می گردد.
- سگ باید به مکانی بازگردانده شود که تا حد امکان به محل زنده گیری نزدیک باشد.
- رفتار و رفاه سگ ها پس از رهاسازی باید تحت نظر باشد و در صورت نیاز اقدام شود.

ماده ۷-۷-۲۰

بازگرداندن و واگذار کردن

سگ های پر سه زن را می توان برای بازگرداندن به صاحبان خود به مراکز نگهداری منتقل کرد یا به صاحب جدید واگذار کرد. این امر فقط شامل جمعیت سگ های پر سه زن بوده و جمعیت منبع اصلی این سگ ها را در بر نمی گیرد. بنابراین

باید از سایر اقدامات برای جلوگیری از جایگزینی سگ های حذف شده استفاده کرد. این مجموعه ها همچنین می توانند گزینه ای جایگزین برای صاحبانی باشد که دیگر نمی توانند از سگ هایشان مراقبت کنند و می خواهند حیوانات خود را رها کنند. شواهد جمع آوری شده در مورد سگ ها و اقدامات صاحبان آن ها، در طول توسعه برنامه DPM باید تأیید کند که بازگرداندن حیوانات به صاحبانشان و واگذاری محتمل و انجام پذیر می باشد، قبل از آنکه این مکان ها برا بازگرداندن یا واگذاری ایجاد گردد. بدون وجود خانه های کافی برای سرپرستی یا سیستم هایی برای بازگرداندن سگ ها، به سرعت ظرفیت این مجموعه ها تکمیل شده و صرفاً یک اقدام غیر موثر و هزینه بر انجام شده است. مقامات ذی صلاح باید مقرراتی را برای مجموعه هایی که خدمات بازگرداندن سگ ها به صاحبان آن ها و واگذاری سگ ها را انجام می دهند، تدوین و اجرا نمایند تا اطمینان از زنده گیری، حمل و نقل و نگهداری حیوانات به روش انسانی حاصل گردد.

سگ هایی که از یک جامعه حذف می شوند ممکن است دوباره به صاحبش بازگردانده شوند یا به سرپرستی گرفته شوند. برای نگهداری سگ ها باید مدت زمان معینی برای بازگرداندن آن ها به صاحبانشان در نظر گرفته شود تا وضعیت حیوانات از نظر بیماری هاری ارزیابی گردد. بازگرداندن و سرپرستی فرصتی برای ارتقای مسئولیت پذیری در صاحبان سگ ها و مراقبت از سلامت حیوانات (از جمله واکسیناسیون هاری و عقیم سازی) فراهم می کند. وضعیت مناسب سگ ها باید ارزیابی شده و با شرایط سرپرستان مطابقت داده شود. کارایی واگذاری ممکن است با تعداد مکان هایی که سگ ها را به سرپرستی می گیرند، محدود گردد.

باید تلاش کرد تا حیوانات در کوتاهترین مسافت و کمترین زمان ممکن جابجا شوند. برای واگذاری سگ ابتدا نزدیک بودن محلی که به سرپرستی پذیرفته می شود، در نظر گرفته شود، سپس در مراحل بعد محل های دیگر در مجاورت نیز در اولویت است. این امر استرس حمل و نقل را در سگ ها به حداقل می رساند و خطر انتشار بیماری مشترک یا سایر عوامل بیماری زا را به مناطق جدید کاهش می دهد. در صورت نیاز به حمل و نقل، باید مطابق با فصل ۷-۱ انجام شود.

تعداد سگ هایی که از یک جامعه حذف می شوند ممکن است بسیار زیاد بوده و یا ممکن است برای واگذاری مناسب نباشند. در صورت پذیرش جامعه محلی، " زنده گیری، عقیم سازی، واکسیناسیون و بازگشت " می تواند رویکرد جایگزین

فصل ۷-۷-مدیریت جمعیت سگ ها

سرویس‌های دامپزشکی باید جمعیت سگ های «در معرض خطر» را که دسترسی آسانی به مراقبت‌های اولیه دامپزشکی ندارند، شناسایی کند. مقامات ذی صلاح باید دسترسی به مراقبت های دامپزشکی را تسهیل کنند. راه حل های بالقوه ممکن است شامل هزینه های یارانه ای و سازماندهی خدمات دامپزشکی کمکی باشد.

ماده ۷-۷-۲۲

کنترل های محیط زیستی

می توان اقداماتی برای جلوگیری از دسترسی سگ ها به منابع غذایی کنترل نشده انجام داد (مانند حفاظت از زباله دان ها و ضایعات کشتارگاه ها و نصب سطل های زباله مقاوم در برابر حیوانات). کنترل محیط زیست باید با سایر اقدامات DPM هماهنگ باشد، تا از مشکلات رفاهی حیوانات جلوگیری کرده و خطرات بهداشت عمومی ناشی از کاهش ناگهانی منابع غذایی را کاهش دهد.

ماده ۷-۷-۲۳

آموزش تعامل بی خطر سگ و انسان

موثرترین روش برای کاهش وقوع گزش توسط سگ ها، آموزش برخورد بی خطر با سگ ها و مسئولیت پذیری صاحبان حیوانات برای آموزش و مدیریت سگ ها به عنوان بخشی از مالکیت مسئول سگ هاست. کودکان در بالاترین خطر گزش توسط سگ ها هستند. انجام برنامه های آموزش عمومی متمرکز بر رفتار مناسب با سگ ها نشان داده است که در کاهش وقوع گزش توسط سگ ها موثر بوده و این برنامه ها باید مورد توجه قرار گیرند. مقامات ذی صلاح باید از کارشناسان رفتارشناسی سگ ها در بهبود برنامه های آموزشی ایمنی سگ ها مشاوره بگیرند.

برنامه های آموزشی در مورد درمان صحیح گزش، از جمله درمان پروفیلاکسی پس از مواجهه، زمانی که خطر هاری وجود دارد برای تمام سنین مورد تأکید است.

ماده ۷-۷-۲۴

ملاحظات خاص برای فعالیت های مدیریت جمعیت سگ ها

فعالیت های زیر ممکن است به عنوان بخشی از اجرای اقدامات DPM در ماده ۷-۷-۱۳ مورد نیاز باشد:

- زنده گیری و جابجایی سگ ها

- محل نگهداری سگ ها

- مرگ با شفقت

ماده ۷-۷-۲۵

زنده گیری و جابجایی سگ ها

هدف از زنده گیری و جابجایی به روش انسانی جلوگیری از رنج و ناراحتی حیوانات است. این روش ها همچنین می توانند مزایای دیگری از جمله کاهش صدمات به حمل کنندگان سگ ها، جابجایی آسان تر سگ ها و الگو سازی رفتار مثبت برای صاحبان و عموم داشته باشند.

مقامات ذی صلاح باید قوانین و آموزش های مناسب برای ترویج رفتار انسانی و اجرای آن در مقابله با روش های خشونت آمیزی، مانند استفاده از انبر و حلقه های سیم بدون پوشش، را ترویج کنند. هنگامی که افرادی که با حیوانات سرو کار دارند درک کامل و مهارت لازم در زنده گیری و روش های جابجایی به کار گرفته شده، داشته باشند، رفاه حیوانات و امنیت کاربران بهبود می یابد.

مقامات ذی صلاح و سرویس های دامپزشکی باید تضمین نمایند که کارکنان و داوطلبانی که با سگ ها سرو کار دارند در صورت لزوم، واکسن هاری قبل از مواجهه را دریافت کرده باشند و با پروتکل های مشخص برای درمان آسیب ها از جمله گزش توسط سگ ها آشنا باشند.

کم آسیب ترین روش برای به حداقل رساندن آسیب و ناراحتی سگ برای زنده گیری و حمل آن ها استفاده شود که در عین حال سلامت حمل کنندگان نیز در نظر گرفته شده است. همچنین این افراد باید تلاش کنند تا تجربه جابجایی از

دیدگاه سگ ها تا حد ممکن مثبت باشد. که این امر می تواند شامل جستجوی روش هایی برای پاداش دادن به سگ در حین جابجایی باشد.

جابجاکنندگان بایستی حداقل محدودیت را برای انتخاب و کنترل سگ ها به کار بگیرند تا حیوانات بهتر بتوانند با این موضوع کنار بیایند.

ماده ۷-۷-۲۶

محل اسکان سگ ها

مقامات ذی صلاح باید حداقل استانداردها را برای اسکان (امکانات فیزیکی) و مراقبت از سگ ها تأمین نمایند. فراهم کردن محیط مناسب، رژیم غذایی مناسب، مکانی که آنها را با حیوانات دیگر یا جدا از آنها نگهداری کند، اجازه می دهد که حیوانات رفتار عادی از خود نشان دهند و مطابق با "رهای پنجگانه" به رسمیت شناخته شده بین المللی از درد، رنج، آسیب و بیماری، مصون بمانند. اجرای این استانداردها با صدور مجوز و بازرسی از امکانات امکان پذیر است.

حداقل استانداردهایی که باید در نظر گرفته شوند:

۱. ساختمان

- تامین مالی پایدار برای پوشش هزینه های جاری؛

- انتخاب مکان: دسترسی به زهکشی، دفع زباله، آب و برق از عوامل ضروری است و عوامل محیطی مانند صدا و آلودگی نیز باید در نظر گرفته شود.

- اندازه پناهگاه، طراحی و تراکم با در نظر گرفتن تحرک، مدت زمان مورد انتظار اقامت و مساحت کافی برای سگ ها باید در نظر گرفته شود تا محل خوردن یا آشامیدن، استراحت، دفع ادرار و مدفوع جدا بوده و همچنین دمای محیطی در حد قابل قبول حفظ شود.

فصل ۷-۷- مدیریت جمعیت سگ ها

- اقدامات کنترل بیماری شامل جداسازی و جایگاه قرنطینه.

- حداکثر ظرفیت تأسیسات

۲. مدیریت

- تأمین آب شیرین و غذای مغذی کافی

- بهداشت و نظافت منظم، از جمله موارد زیر:

- بازرسی روزانه، جابجایی و حرکت دادن سگ ها

- پایش سلامت جسمی و رفتاری و ارائه درمان های دامپزشکی مورد نیاز تحت نظارت دامپزشکی، از جمله مراقبت های

معمول و پیشگیرانه دامپزشکی و مرگ با شفقت

- سیاستها و رویه های دارا بودن حداکثر ظرفیت برای تسهیلات و اقدام در صورت نیاز به ارزیابی سلامت و رفتار سگ،

مراقبت از حیوانات، مصرف، درمان، واگذاری، عقیم سازی و مرگ با شفقت

- تامین تعداد نیروی ماهر کافی و آموزش کارکنان به منظور رفتار بی خطر، مناسب و مثبت با سگ ها

- نگهداری سوابق، هویت بخشی حیوانات و گزارش به مرجع ذی صلاح

- فراهم کردن فرصت هایی برای اجتماعی شدن سگ ها، اجتماعی سازی با انسان، تقویت فردی و فعالیت های متناسب با

توجه به خصوصیات فردی حیوانات

۳. ارزیابی

کارایی نگهداری سگ ها ممکن است با استفاده از معیارهای زیر ارزیابی شوند:

- وضعیت بدنی، وضعیت پوست، بروز بیماری، صدمات و مرگ و میر، واکنش به انسان و هموعان

- بیان رفتارهای خاص گونه ای که منعکس کننده حالت عاطفی مثبت است.

– محل نگهداری باید فضای کافی متناسب با سن، اندازه، وزن و نژاد سگ را فراهم کند و اجازه دهد سگ حرکات طبیعی بدن، از جمله توانایی نشستن، ایستادن، چرخش آزادانه یا دراز کشیدن در حالت طبیعی، کشش بدنی، حرکت سر، نگهداشتن دم به صورت کشیده در حالت ایستاده و به راحتی خوردن، آشامیدن، ادرار و مدفوع کردن را داشته باشد.

– ضدعفونی، پاکسازی، زهکشی و مواد استفاده شده در محل زندگی باید از تجمع بیش از حد مدفوع و ضایعات مواد غذایی جلوگیری کند و مانع کثیف شدن سگ ها در محل زندگیشان شده و خطرات بیماری، حشرات، آفات و بوی بد را کاهش می دهد.

– تهویه باید به سگ ها اجازه دهد تا دمای طبیعی بدن را به راحتی حفظ کنند و کیفیت هوای خوبی را فراهم سازند.

– محافظت در برابر آستانه دمایی خطرناک، جابجایی هوا، رطوبت، نور و سایر عناصر آب و هوایی برای اطمینان از سلامت و وضعیت مناسب سگ.

ماده ۷-۷-۲۷

مرگ با شفقت

مرگ با شفقت سگ ها به تنهایی، برای اجرای برنامه DPM موثر نیست. در صورت استفاده، باید مطابق با ماده ۷-۶-۱ انجام شود و باید به صورت ترکیبی با سایر اقدامات به عنوان بخشی از برنامه DPM برای دستیابی به مدیریت بلند مدت اثربخش اجرا شود. کاهش سایز جمعیت سگ ها روش موثری برای کاهش تعداد موارد هاری نیست.

به عنوان یک فرآیند، مرگ با شفقت شامل مراحل پیش از مرگ با شفقت و مدیریت تکنیک، روش های مرگ با شفقت و مواد مورد استفاده، تأیید مرگ و امحای حیوانات مرده است. هنگامی که مرگ با شفقت انجام می شود، باید اصول کلی استاندارد مندرج در دستورالعمل حیوانات خشکی زی با تأکید بر استفاده از روش های عملی که سریع، بدون درد و رنج برای حیوان و همزمان ایمن برای کاربر باشد، به کار گرفته شود. مرگ با شفقت باید تحت نظارت دامپزشک انجام شود. برای اطمینان از رفاه حیوانات و ایمنی کاربر، فردی که مرگ با شفقت را انجام می دهد باید دانش کامل و مهارت کافی در روش مرگ با شفقت مورد استفاده، را داشته باشد.

۱. مقید سازی

هنگامی که سگ برای انجام هر عملی از جمله مرگ با شفقت باید مهار شود، این فرایند باید به طور کامل با در نظر گرفتن ایمنی کاربر و رفاه حیوانات انجام شود. هنگام کار با حیوانات بایستی رنج تجربه شده توسط سگ پیش از فقدان هوشیاری به حداقل برسد. برخی از روش های مرگ با شفقت باید حتما با استفاده از داروهای آرامبخش یا بیهوشی صورت گیرد. صرف نظر از روش مرگ با شفقت مورد استفاده، توصیه می شود که از داروی آرامبخش یا بیهوشی قبل از انجام مرگ با شفقت استفاده شود تا اضطراب به حداقل رسیده یا مقیدسازی بی خطر را تسهیل نماید.

۲. روش های مرگ با شفقت

روش های زیر برای مرگ با شفقت سگ ها توصیه می شود:

- تزریق داخل وریدی باربیتورات ها
- تزریق داخل صفاقی باربیتورات ها در سگ های کوچک یا توله سگ ها، فقط در صورتی استفاده شود که تزریق آن از راه داخل وریدی امکان پذیر نباشد.
- تزریق داخل وریدی دوز بالای داروی بیهوشی (overdose)
- تجویز دوز بالای داروی بیهوشی استنشاقی در سگ های سایز کوچک (نه نوزادان).
در صورت بیهوشی:
- تجویز باربیتورات ها از راه های جایگزین (داخل قلبی، داخل کلیوی، داخل کبدی، داخل استخوانی).
اگر آرام بخش باشد:
- تزریق داخل وریدی دوز مناسب مرگ با شفقت فرمول ترکیبی امبوترامید، کلروکوئین و لیدوکائین
- تزریق داخل وریدی دوز مناسب مرگ با شفقت فرمول ترکیبی امبوترامید، مبنونیوم و تتراکائین.

روش‌ها، رویه‌ها و شیوه‌هایی که به عنوان روش‌های اولیه مرگ با شفقت در رفاه حیوانات غیرقابل قبول هستند شامل تزریق هوا، خفگی، سوزاندن، کلرال هیدرات، کلروفورم، سیانید، کاهش فشار هوا، غرق کردن، تخلیه خون، فرمالین، مواد و حلال های خانگی، آفت کش ها و علف کش ها، هیپوترمی، انسولین، عوامل مسدود کننده عصبی عضلانی (سولفات منیزیم، کلرید پتاسیم، نیکوتین و تمام کوراریفرم ها)، ضربه به سر وارد کردن ، انجماد سریع، فشردن قفسه سینه، استریکنین، اکسید نیتروژن ، اتر، تله کشنده ، مونوکسید کربن حاصل از دود موتور، دی اکسید کربن اگر غلظت و جریان مورد نیاز تنظیم نشده نباشد، استفاده از گلوله بدون قرارگیری در محل آناتومی مناسب و در فاصله نزدیک توسط فرد آموزش دیده، استفاده از تفنگ بادی نفوذی و به دنبال آن سوراخ کردن ناحیه، جریان برق و یا بیهوش کردن بدون استفاده از روش تکمیلی برای ایجاد مرگ و هر روش دیگری که می تواند رفاه حیوان را به خطر بیندازد، می شود.

۳. تأیید مرگ

برای همه روش‌های مرگ با شفقت مورد استفاده، قبل از امحای حیوان یا رها شدن بدون مراقبت، مرگ آن باید تأیید شود. استفاده از ترکیبی از شاخص های مورد استفاده در تأیید مرگ شامل فقدان نبض، تنفس و رفلکس قرنیه و پاسخ به نیشگون گرفتن محکم انگشتان پا، عدم امکان شنیدن صداهای تنفسی و ضربان قلب با استفاده از گوشی پزشکی؛ خاکستری شدن غشاهای مخاطی و جمود نعشی قابل اعتمادترین روش است. هیچ یک از این نشانه ها به غیر از جمود نعشی به تنهایی مرگ را تأیید نمی کند. اگر حیوان نمرده است، روش دیگری برای مرگ با شفقت باید به کار گرفته شود.

۴. امحای حیوانات مرده

امحای حیوانات مرده باید مطابق با قوانین باشد. باید به خطر بقایای موجود در حیوان مرده توجه کرد. به طور کلی سوزاندن در کوره بی خطر ترین روش برای امحای حیوانات مرده است. (مراجعه به فصل ۴-۱۳).